

anden Side dog ogsaa tog Hensyn til det mindre Gaandvært, idet han navnte Smedeværksteder, og hvad der paa dette Punkt kunde være at sige, blev udtalet af den ærede 1ste Landsthingsmand for 6te Kreds (Griffen) der forlangte en større Afskillelse mellem de Bestemmelser, der angaa Bemyttelsen af Børn ved den simple Gaandværksdrift og ved den egentlige Fabrikdrift. Denne Grændsebestemmelse er vistnok overordentlig vigtig, medens det paa den anden Side er meget vanskeligt at drage den med Bestemthed, men at den har stor Betydning, vil fremgaa, naar man overveier, at i Fabrikerne arbeide de egentlige Arbejdere og de tilhørende Børn alene, medens Fabrikherren, Arbejdsqivieren, ikke arbejder med. Der er et helt andet Forhold tilstede, hvor Barnet, Drengen, Lærlingen arbejder sammen med Svenden som Mellemmand og Mesteren som Arbejdsqiver. Der fremkommer dernæst en overordentlig væsentlig Forskjel, naar man betragter Arbejdslokalerne. Hvor en Mester med Svend og to Dreng arbeide i den samme Stue, har Arbejdet en ganske anden Karakter, end hvor 50 Børn arbeide i et meget stort Værksted, ikke under Tilsyn af den egentlige Arbejdsqiver, men maasse under Tilsyn af en underordnet og streng Tilsynsmand, og i Fabrikerne er der en saadan Regelmæssighed, som ikke kan være tilstede i det mindre Gaandværks-Værksted. Der er altsaa nødvendige Hensyn, som maa gjøre sig gjældende. Dernæst kommer Forskjellen mellem Fabrikerne, men denne Forskjel, som urgeredes af den ærede Landsthingsmand, som sidst havde Ordet (S. Andersen), er der jo aabnet Udgang til at tage det fornødne Hensyn til ved Bestemmelser i selve Lovforslaget, nemlig ved den Dispensationsret og ved den Ret til at give nærmere Bestemmelser, som foreslaas overdraget til Indenrigsministeren. Om dette Punkt kan ordnes noget anderledes, derom vil jeg ikke disputere, men vil kun fastholde, at det er meget væsentligt at have saadanne Bestemmelser. For de almindelige Bestemmelser for Børns Anvendelse i Fabrikker ikke i den Almindelighed kunne anvendes i et Glasværk, derfor kan man ikke udelukke Glasværker, tværtimod, Arbejde i den stærke Hede og foran den stærke Flamme i et Glasværk hører til de meget betænkelige Fabrikarbejder, men der kan træffes Bestemmelser, ikke blot for den enkelte Art af Fabrikker, men ogsaa for en ganske enkelt Fabrik, der arbejder paa en særegen Maade, og dertil har Ministeren Udgang efter Lovforslaget. Det er altsaa det ene Punkt, som jeg tror, man maa komme lidt nærmere ind paa, og som man efter min Mening maa kunne finde Udvei til at modificere. Bestemmelsen om, at intet Arbejde maa begynde før Kl. 6 om Morgenen, er en Forskrift, som efter vore Forhold ikke kan overholdes, men forandres denne, saa maa til Erstatning andre Tidsbestemmelser ligeledes forandres, saa at der, hvis Arbejdet skal begynde tidligere om Morgenen, og

faa skal gives tidligere Natteroer, og det saaledes, at der før Natteroer en givet tilstrækkelig Tid vaade til Undervisning og til Hvile. Men det Punkt, jeg egentlig havde tænkt mig at berøre, er det, som angaar Tilsynet med den hele Lovs Gjennemførelse. Dette Kapitel blev af den første ærede Taler særdeles gunstig bedømt. Da jeg hørte hans Udtalelser, anede jeg strax — eller rettere, jeg vidste det, før han havde Ordet —, at der vilde komme Indsigelse fra en anden Side, en Indsigelse, der kan blive meget farlig for dette Udsnit af Loven, ja maasse slet ikke lader sig overvinde, nemlig en Indsigelse imod de fire nye Embeder, som Lovforslaget gaar ud paa at oprette. Jeg indrømmer, at medens jeg for min Del ved et Formaal som dette ikke vilde sly den Udgift, som er anslaaet, nemlig 5000 Rd., har jeg dog Betænkeligheder ved denne Del af Lovforslaget, fordi jeg tror, at dette Apparat, dannet saaledes som det er antydet i Lovforslaget, dog ikke egentlig vil svare til Hensigten, og dette ligger deri, at det Arbejde af Børn, som skal kontrolleres og skal forhindres fra at overskride et for Sundhed og Udvikling tilhørligt Maaal, hos os er saalidt koncentreret i egentlige Fabrikker, men derimod overordentlig vidt adspredt i smaa Værksteder. Vi have her i Kjøbenhavn og i Kjøbenhavns Amt nogle store og nogle større Fabrikker, men komme vi længere ud i Landet, ere de store Fabrikker, hvor Børn benyttes i betydeligt Antal, snart talte. Ja, der er ved de største Byer, som Odense og Aarhus, enkelte saadanne Fabrikker, og der er nogle faa omkring paa Landet — Enhver kommer saaledes let til at tænke paa Silkeborg eller Rignende —, men tager man alle de Børn, der bestæftiges i disse Fabrikker udenfor Kjøbenhavn, udgjøre de dog et forsvindende Antal, lige overfor alle de Børn, der benyttes i smaa Værksteder, adspredte rundt omkring i Landet, og jeg er derfor bange for, at det vil blive besværligt for disse tre Arbejdsinspektører at føre en virkelig Kontrol med den hele Bemyttelse af Børn, ikke i egentlige Fabrikker; men i Værksteder eller paa saadanne Steder, der staa paa Overgangen mellem, hvad man vil kalde Værksted i almindelig Betydning og en Fabrik. Meget af det, der kan være at iagttage i en lille Kjøbstad eller et enkelt lille Anlæg paa Landet, hvor en 3—4 Børn kunne bestæftiges, vil være saa smaat, at det let unddrager sig Opmærksomheden, eller at der kan ske Skuffelser og Bedrag i det Dørligt, Inspektøren er der. Hvor det er en stor regelmæssig Virksomhed, der foregaaer for Alles Dine, vækker Opmærksomhed og spiller en Rolle i hele Egnens Liv og Tilstand, ja, der kan man nok faae at vide, hvorledes det gaar til fra Dag til Dag, hvormange Børn der arbejder, og i hvilken Tid de arbeide, men der kan ske meget store Misbrug ved mindre Anstalter, som det er særdeles vanskeligt at faae Die paa; de bemærkes ikke stærkt af de Nærmestboende og kunne unddrages Inspektørens Dine de faa